

**ОБГОВОРЕННЯ ПРОБЛЕМ ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ НА
НАУКОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ У ЗАПОРІЗЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ, ПРИСВЯЧЕНІЙ 30-й РІЧНИЦІ АВАРІЇ НА
ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС**

В останні десятиліття спостерігається істотне зростання зацікавленості науковців проблемами техногенної безпеки як у світі в цілому, так і в окремих країнах чи регіонах. Свідченням цього є значна кількість фахових публікацій,

присвячених аналізу екологічної, енергетичної безпеки, проведення наукових конференцій, семінарів, круглих столів тощо. Відмітимо, що для академічної спільноти поштовхом для обговорення проблеми часто стають ювілейні дати тих чи інших важливих подій в історії. Так, однією з таких дат, які нагадують та знову звертають

нашу увагу на важливі події минулого є 26 квітня 1986 р., коли відбулась одна з найбільших за всю історію ядерної енергетики техногенна, екологічно-гуманітарна катастрофа –

Чорнобильська. Проблема вже достатньо довгий час є об'єктом наукового аналізу, широке різноманіття досліджень останніх років відкрило нові аспекти для дискусії навколо проблем Чорнобиля, запропонувало нові теми для обговорення. Саме тому науковці

Запорізького національного університету запропонували обговорити широко коло питань: невідомих сторінок Чорнобильської катастрофи; подолання її

Annales

наслідків – розв’язання економічних, політичних, психологічних, соціальних та інших проблем, пов’язаних з аварією у Чорнобилі; історичних прикладів інших техногенних катастроф та шляхів виходу з них; проявів міжнародної солідарності у вирішенні наслідків техногенних аварій тощо.

Ця проблематика продовжує цікавити науковців і через 30 років після аварії на ЧАЕС, наслідки якої мали негативний вплив на політичний, економічний, соціальний розвиток не тільки України, а й багатьох інших держав. Так, у населення забруднених територій підвищилися показники різноманітних захворювань, з роками розвинулися психологічні проблеми від пережитого стресу. У світі відбулося заморожування розвитку атомної енергетики, багато ресурсів було витрачено на ліквідацію наслідків аварії. Тож звернення науковців-істориків до чорнобильської проблематики не є випадковим.

1 березня 2016 р. на базі ЗНУ пройшла міжнародна наукова конференція присвячена 30-й річниці аварії на Чорнобильській АЕС. Захід був ініційований закордонними колегами – істориком Жаклін Станке (Університет Кемпбелл, США) та політологом Робом Верхофстадом (Університет прикладних наук Ханзе, Нідерланди). Організаторами та учасниками міжнародної конференції стали: історичний факультет Запорізького національного університету, Запорізьке обласне товариство дослідників історії і культури Центральної та Східної Європи, університет прикладних наук Ганзе Гронінген (Нідерланди) [1; 2]. До участі у заході долучилися понад півсотні дослідників-аналітиків, а також фахівці-практики, які представили, окрім Запорізького національного університету, Державну установу «Інститут всесвітньої історії НАН України», Дипломатичну академію України при МЗС України, Державну наукову установу «Енциклопедичне видавництво», Інститут ядерних досліджень НАН України, Інститут проблем безпеки атомних електростанцій НАН України, Національну академію керівних кадрів культури і мистецтв, Інститут державного управління у сфері цивільного захисту, Херсонській державний

Annales

університет. Серед зарубіжних учасників, окрім ініціаторів конференції, варто відмітити представників Інституту історії НАН Білорусі, Білоруського державного університету.

Під час пленарного засідання присутніх привітали проректор з наукової роботи, професор Геннадій Васильчук, декан історичного факультету, професор Володимир Мільчев.

Пленарне засідання розпочалося із виступу завідувача кафедри новітньої історії України, професора Федіра Турченка, доповідь якого була

привчена аналізу впливу Чорнобильської аварії на кризу радянської політичної системи. Відомий український історик окреслив основні виміри наслідків цієї техногенної катастрофи на подальшу долю не тільки України, а й інших колишніх республік СРСР, визначив міжнародний резонанс цієї катастрофи.

Окрім вітчизняних оцінок як самої аварії на Чорнобильській АЕС, так і її наслідків, присутнім на пленарному засіданні були представлені й інтерпретації подій 1986 р. від представників інших країн. Так, продовжили роботу пленарного засідання запрошені іноземні фахівці із США та Нідерландів.

Доповідь Ж. Станке (доктор філософії з історичних наук, асоційований професор кафедри історії, кримінального правосуддя і політичних наук Університету Кемпбелл, США) була присвячена віддзеркаленню проблематики Чорнобиля в американських політичних карикатурах другої половини 1980-х рр. Доповідач акцентувала увагу присутніх на тому, що американські редакційні карикатуристи використовували Чорнобильську катастрофу з метою подання коментарів щодо характеру радянської політичної та економічної системи, а також з метою критики Рональда Рейгана і американської атомної

Annales

енергетики. Американська гостя відзначила, що Чорнобиль швидко став своєрідним символом для позначення будь-якої ризикованої ситуації з небезпечними наслідками.

Доповідь Р. Верхофстада (політолог, член Виконавчої ради Університету прикладних наук Ганзе, Нідерланди) була сфокусована на узагальненому представленні сприйняття аварії на Чорнобильській АЕС у Нідерландах у 1986 році. Доповідач проаналізував вплив аварії у Чорнобилі на Нідерланди, країну, розташовану на майже 2000-кілометровій відстані від України. Події у Чорнобилі показали, що Нідерланди не були готовими до катастрофи такого

масштабу, плани дій у надзвичайних ситуаціях були недостатніми, навіть не вистачало приладів для вимірювання радіації. Зв'язок з сусідніми країнами виявився складним і не було скоординованого європейського підходу

щодо боротьби з радіаційним забрудненням. Безпосереднім наслідком Чорнобиля для Нідерландів було те, що заплановане збільшення потужностей АЕС у цій країні так і не були здійснено через супротив суспільства.

Після закінчення пленарного засідання робота конференції продовжилася за трьома секційними напрямками:

- аналіз техногенних аварій минулого та сучасності (модератор – кандидат історичних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» Марина Бессонова);

Annales

- глобальна техногенна безпека: загрози та шляхи забезпечення у сучасному світі» (модератор: кандидат історичних наук, доцент Ольга Маклюк);

- аварія на ЧАЕС: причини та подолання наслідків (модератор: кандидат історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Олександр Давлетов).

Дослідники обговорили широко коло питань, а власне: саму аварію на Чорнобильській АЕС та подолання її наслідків; реакцію країн світу на цю техногенну катастрофу; розглянули Чорнобильську катастрофу як фактор розпаду СРСР і суверенізації України. Цікавими були доповіді, що торкалися: питань віддзеркалення Чорнобильської аварії у сучасній культурі; проблем глобальної техногенної безпеки та шляхів забезпечення її у сучасному світі, проблем енергетичної та екологічної безпеки. Дискусію викликали питання щодо досвіду країн світу та, міжнародного співробітництва з питань подолання наслідків техногенних аварій.

На завершення учасникам презентували збірник наукових праць «Проблеми техногенної безпеки в Україні та світі (до 30-ї річниці аварії на Чорнобильській АЕС)», в якому були опубліковані наукові доповіді учасників конференції. Планується публікація цього наукового збірника та програми конференції на веб-сайті одного із співorganizatorів – Запорізького обласного товариства дослідників історії і культури Центральної та Східної Європи.

В цілому, підводячи підсумки підкреслимо, що основні заплановані завдання, заради яких проводилася ця конференція – були успішно реалізовані. Необхідно відмітити, що до обговорення проблематики, навіяної 30-ю річницею аварії на Чорнобильській АЕС, долучилися не тільки науковці та викладачі, а й молодь: студенти та аспіранти Запорізького національного університету та інших навчальних та наукових установ України. Чорнобильська проблематика все ще залишається не вичерпаною та ще залишилося багато питань, які чекають на своє дослідження. Зібраний фактичний та аналітичний

матеріал, опублікований у тематичному збірнику наукових праць, дозволяє нам продовжувати пошукову працю у запропоновану напрямку та запрошувати представників інших навчальних на наукових установ до дискусії та плідної співпраці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. У ЗНУ відбулася міжнародна конференція до 30-річчя Чорнобильській катастрофи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sites.znu.edu.ua/news_details.php?news_id=20184&lang=ukr&news_code=u-znu-vidbulasya-mizhnarodna-konferentsiya-do-30-richchya-chornobilskoyi-katastrofi – Назва з титулу екрана.

2. У Запорізькому національному університеті відбулась міжнародна наукова конференція до 30-річчя аварії на Чорнобильській АЕС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini-oblastej/2016/03/10/u-zaporizkomu-naczialnomu-universiteti-vidbulas-mizhnarodna/> – Назва з титулу екрана.

3. Проблеми техногенної безпеки в Україні та світі (до 30-ї річниці аварії на Чорнобильській АЕС) : Збірник наукових праць. – Запоріжжя : Інтер-М, 2016. – 204 с.

Бессонова Марина, Маклюк Ольга